

CENSURA

Explanationem Canticorum Salomonis Luysii Legionensis Augustiniani Salmanticensis Academiae doctissimi professoris legi sane libentissime, est enim ejusmodi ut magnopere, non solum sententiis aptissima quadam serie, quod erat in hoc opere valde difficile, cohaerentibus, sed etiam sermonis puritate, et elegantia antiquitatem illam cultam, et perpolitam redoleat. Quamobrem edendam censeo, perque manus et ora hominum pervagari, cum sit non tantum orthodoxa, sed ad pietatem permovendam, et verum religionis cultum amplificandum aptissime composita.

SEBASTIANUS PEREZ,
Doctor Theologus.

ALIA CENSURA

His explanationibus nihil meo judicio dedit haec aetas, neque sanctius, neque eleganter, quas etiam nemine laeso luculentiores, et utiliores effecit apologia.

Madriti 3 Calen. Februarii 1587.

JUAN GRIAL.

JOANNES GRIAL

*Felices animae quae nunc vel ad oscula prima
Sponsi, ceu tactae flore meri capita
Luditis exultim tenerae, et vos federa lecti
Expertae, sancto non in amore rudes:
Et vos o tanto correptae numine, nulla ut
Pausa sit ardoris, curave dissidii,
Omnis si immis sis descenderit imbris aether
Omnis si incumbat desuper Oceanus:
Tuque o quae charo capiti pulcherrima tota es
Quaeque magis fusco forte colore places:
Quamvis purpureus, quamvis et candidus ille est
Quamvis e multis millibus eximius:
Vos quoniam vestros ignes, vestrosque lepores
Et fortunati gaudia conjugii
Nota esse, et latis incendia spargere terris
Unde polo rursus plurimus ignis eat
Optastis; (superas namque haec avertier oras
Id coelo dulce est, dulceque coelitus);
Nectite serta meo varia de fronde Luyso,
Unius haud placeat nam mihi frondis honos.
Nam neque Grajorum sylvas viridissima Tempe
Nec Laurum magnis praemia Romulidis
Non oleamve, hederamve neget praeponere fronti,
Multa quoque e multis floreat herba jugis.
Sic tamen ut ferro quae sit modo tonsa recenti,
Et reparet laeta brachia densa coma,
Sive ilex ea sit, sive altera fertilis arbos
Hac siet immites abstinuisse manus.
Ante omnes oneri nescit quae cedere palma
Exerat argutas undique laeta comas.
Illa etiam antiquae meminisse docebit Idumes
Illi etiam tenero viscera amore calent
Conjugiumque suum, amplexus atque oscula novit,
Et moeret vacuo sola relicta toro.
Sed bene texetis formoso pollice sertam
Non deceat doctum laxa corona caput.*

*Nec nisi divino haerebit madefacta liquore,
 Non satis est halans floribus et foliis.
 Spiritus accubuit quoniam bona grama serpens.
 Non semel, atque altis lubricus arboribus:
 Pomaque corruptit, ramisque erravit opacis
 Allapsu inficiens omnia sacrilego.
 Balsama nec desint, thus, nardi et cinnama circum,
 Myrraque, divino et fumet odore focus.
 Omnia quae postquam fuerint jam rite peracta,
 Cesserit et casto turba profana loco,
 Tum ternis lustrate choris, tum dicite carmen,
 Carmine si possit mergier invidia.
 Parcite quam sponsi servat tutela sorori,
 Parcite non aequis vocibus obstrepere,
 Seu canat illa aliquid, seu vatum sensa priorum
 Expediat sponso non renuente suo.
 Dignior haud ulla est, nobisve praeire canendo
 Aut mage perpetuos ducere docta choros.
 At tibi quae nobis decori es, perque omnia dura
 Pertendis signa haec, et bona castra sequi,
 Omnia jam cedant, nec quisquam laudibus obstet,
 Inque dies sponsi lenius afflet amor.
 Lenius afflet amor, quod si haec quid detrahet aetas.
 Ingenti reddat foenore posteritas.*

PHILIPPUS RUIZ

*Libelle sensuum abditorum conscie
 Orationis eloquentis, et gravis
 Fecundus idem fons uti aerea cadens
 De rupe liquidum perstrepit fugax iter:
 Fessis per aestum grata pocula dividens
 Quonam sub antro rosido sedens Leo,
 Utrumque tempus impeditus laurea
 Dictavit haec tam pulchra, tam doctissima
 Incana quae miretur aetas posterita.*

SERENISSIMO PRINCIPI ALBERTO

AUSTRIAEC ARCHIDUCI

S. R. E. CARDINALI

F. LUYSIUS LEGIONENSIS AUGUSTINIANUS

S. P. D.

Quod, et litterarum studia colis, et studiosos litterarum
 diligis, idque piae te ipse fers, et cunctis notum esse vis,
 in spem veni, Alberte, Principum decus, si hos meos in
 Cantica Salomonis Commentarios tuae celsitudini, quod
 nunc facio, dicassem, id tibi non ingratum futurum. Eoque
 magis adductus sum, id ut facere auderem, quod memi-
 neram superiore anno, cum obsequium tibi meum, atque
 adeo me ipsum totum offerrem, quali me et vultus hilari-
 tate, et verborum comitate exceperisses: quodque ex Alphon-
 so Coloma cubiculario tuo postea cognoveram, memoriam
 mei non abiecisse te, sed e tuo isto fastigio ad meam hu-
 militatem nonnunquam despicerem, et in tuis sermonibus
 mentionem mei solitum esse interdum facere. Praeter haec
 illud etiam vidi, haec scripta optime convenire tuae per-
 sonae. Ut, qui ad Ecclesiae imperium, ut omnes judica-
 mus, aliquando obtinendum natus sis, et a Deo electus,
 adamare jam nunc Ecclesiam inciperes ex his scriptis, in
 quibus videres tanto ipsam amore a rege omnium regum
 Christo esse adamatam, non solum, ut dominus, atque
 pater illius dici, sed ut amator etiam, et sponsus haberis:

utque ea, sua ex persona scribi voluerit, quibus in amore nihil scribi potuit ardentius. Est enim vere divina virtus amor, charitasque in homines universos effusa. Cujus tu virtutis, quoniam ad eam natura factus videris esse, perfectionem, et absolutionem facile adsequere hujus lectione libri. Qui tibi dicatus, tuaeque celsitudinis tanquam numine tectus, non sołum in publicum prodire jam audet, sed etiam sperat atque confidit gratiorem se, quam unquam antea fuisse, cunctis futurum. Vale.

LECTORI

Cum superioribus annis rogatu cujusdam amici mei, qui latine nesciebat, Canticum Salomonis in hispanum sermonem convertisse, addidisseque eodem sermone conscriptos breves in idem commentarios, quibus veram et arcanam ejus Cantici intelligentiam leviter attingebam: verborum vero textum, et proprietates, atque similitudinem, quibus is liber abundat, rationes latius explanabam. (Nam petierat a me is, cuius causa id elaborabatur, se ut docerem, non quid arcani scripta illa continerent, nam audivisse id a multis, et a singulis suo modo, dicebat, sed quo modo recte quasi construendus esset ille verborum ordo, valde, ut videtur, perturbatus et involutus). Itaque cum id confecisset, et ei, cuius rogatu confeceram legendum dedisset, isque paucis post mensibus reddidisset mihi librum meum, nullo illius apud se exemplo relicto, accidit, ut quidam meus familiaris, e meis scriniis, me inscio, eum accipiens, non solum sibi describeret, sed descriptum a se exemplum aliis item describendum traderet. Ex quo factum postea est, ut multis omnium ordinum hominibus eum librum probantibus, atque potentibus, brevi is liber in plura exempla transfusus, et per majorem Hispaniae partem sparsus, in manus plurimorum pervenerit. Sed quoniam a rerum fidei judicibus sancte erat interdictum, ne quis sacrae Scripturae liber, vulgari sermone conscriptus legeretur; quidam non nimium amatores mei, causam in eo sibi

oblatam ad mihi incommodandum putarunt, eamque, et statim, et avide arripuerunt. Verum illis jam controversiis, Deo pro me disceptante, dijudicatis: meque ipso post multos, et magnos labores, ejusdem Dei beneficio, pristinae dignitati meae, atque integrae opinioni aliquando tandem restituto: quo etiam in hoc omnium judiciis satisficeret, utque nihil relinquetur, quod suspicioni locum dare posset alicui, multi me hortati sunt, ut latine verterem eum librum, ipsumque pervulgarem atque ederem. Quod et feci, coactus quodammodo, nec tam meam sententiam, quam plurimorum, qui mihi bene volunt, judicia sequutus: judicabam ipse certe tam multis hac nostra aetate non solum novos libros ipsis edentibus, sed ad aliorum bene scripta carpenda excubantibus et intentis, scribendi munus hoc tempore, nec nimis utile esse aliis, et iis ipsis, qui scribunt, esse valde periculosum. Sed, ut dicere cooperam, re ipsa pene constrictus latinum eum librum feci, latinoque addidi, quae hispano deerat, verae et arcanae sententiae perpetuam, et copiosiorem explanationem. Quem nunc librum de amicorum meorum sententia edere institui, sive potius jam edo. In quo non diffiteor mihi evenisse, quod evenire necesse est omnibus, qui necessitate potius adducti, quam voluntate aliquid scribunt, sibi ut in multis eorum quae scribunt, displiceant. Displico enim mihi in plenisque. Nam dum cogitur, et alio quam quo cupit mens vocatur, invita sequitur; et ob id parce, atque maligne suggerit et sententias et verba. Sed quamvis mihi ipse dispiceam, tamen si cui bono, atque pio, aliquid in hoc libello placuerit; sique certe, quod unum maxime cupio, ex eo quis flammulam aliquam divini amoris conceperit, id satis erit, ut non frustra, sed ut cum maxima utilitate arbitrer, susceptum fuisse a me hunc istius libri conficiendi laborem.

VOTUM

*Quo mens plena Deo, quantoque exaestuat igne,
Inque vicem quanto flagrat amore Deus,
Dum resero interpres divini carminis, olim
Numinis impulsu quod cecinit Salomon,
Supremo, o virgo, penitus dilecta tonanti,
Ipse amor e cuius prosiluit gremio,
Da sensus rectos: da verba decentia: posse
Da sanctos ignes pectore concipere:
Scilicet, ut magno perfunctus munere, laudes
Diva tuas grato carmine concelebrem.*

CANTICUM CANTICORUM SALOMONIS

Salomon in hoc Carmine, quod conscripsit dictante Spiritu Saneto, mutuum inter Deum et homines amorem exposuit, id est, Christi, tum erga Ecclesiam totam, tum erga fideles singulos amorem. Exposuit autem, non ipsos, aut Christum, aut Ecclesiam palam loquentes inducens, sed introducens tamquam in scenam inter se amantes conjuges duos, qui Christi, et Ecclesiae personam sustinerent, et mutua erga se charitate exprimerent summam illam, et coelestem conjunctionem amoris, quae est inter Christum et Ecclesiam. Itaque tota hujus libri oratio figurata est, et allegorica (1). Allegoricam dico, non ea allegoria, quam D. Paulo auctore, inducunt Theologi, cum in sacris Litteris, a litterae, quem vocant, sensu, allegoricum sensum distinguunt: sed quam tradunt rhetores effici ex perpetua metaphora. Constat autem oportere, ut quod isto modo figurate, et allegorice dicitur, id omne ducatur ex ejus rei natura, e qua similitudo transfertur, id est, ex ea re, quae palam adhibetur, alterius rei occultae loco. Nam ob eam causam adhibetur, ut in ejus ratione manifesta, alterius rei latens natura similitudine quadam, tanquam in speculo, conspiciatur.

(1) Orig. prolo. in Cant. Psell. prolo. in Cant. Hiero. lib. 1. advers. Jovi. Bernar. hom. 8. in Cant. Lyran. in c. 4. Canticorum. Grego. et Ricar. de S. Vict. praefatione in Cantica.